

Väljaandja:	Riigikogu
Akti liik:	seadus
Teksti liik:	terviktekst
Redaktsiooni jõustumise kp:	01.01.2015
Redaktsiooni kehtivuse lõpp:	25.10.2016
Avaldamismärge:	RT I, 12.07.2014, 113

Rahvahääletuse seadus

Vastu võetud 13.03.2002
[RT I 2002, 30, 176](#)
 jõustumine 06.04.2002

Muudetud järgmiste aktidega

Vastuvõtmine	Avaldamine	Jõustumine
12.06.2002	RT I 2002, 57, 355	18.07.2002
15.10.2002	RT I 2002, 90, 517	10.11.2002
21.01.2004	RT I 2004, 6, 32	14.02.2004
07.06.2006	RT I 2006, 30, 231	14.07.2006
14.06.2007	RT I 2007, 44, 316	14.07.2007
11.12.2008	RT I 2009, 2, 5	16.01.2009, osaliselt 01.01.2011
06.05.2009	RT I 2009, 27, 165	01.01.2010
20.05.2009	RT I 2009, 29, 175	01.07.2009
17.02.2011	RT I, 21.03.2011, 1	01.01.2012
17.10.2012	RT I, 01.11.2012, 1	11.11.2012
19.06.2014	RT I, 11.07.2014, 1	21.07.2014
19.06.2014	RT I, 12.07.2014, 1	01.01.2015, osaliselt Riigi Teatajas avaldamisele järgneval päeval.
19.06.2014	RT I, 29.06.2014, 109	01.07.2014, Vabariigi Valitsuse seaduse § 107 ³ lõike 4 alusel asendatud ministrite ametinimetused alates 2014. aasta 1. juulil jõus olevast redaktsioonist.

1. peatükk ÜLDSÄTTED

§ 1. Rahvahääletusele pandavad küsimused

(1) Riigikogu paneb rahvahääletusele põhiseaduse 1. ja 15. peatüki muutmise. Riigikogu võib panna rahvahääletusele muu põhiseaduse muutmise seaduse eelnõu, muu seaduseelnõu või muu riigielu küsimuse.

(2) Rahvahääletusele ei saa panna eelarve, maksude, riigi rahaliste kohustuste, välislepingute ratifitseerimise ja denonsseerimise, erakorralise seisukorra kehtestamise ja lõpetamise ning riigikaitse küsimusi.

§ 2. Rahvahääletuse põhimõtted

(1) Rahvahääletus on vaba, üldine, ühetaoline ja otsene. Hääletamine on salajane. Igal hääletajal on üks hääl. Rahva otsus tehakse hääletamisest osavõtnute häälteenamusega.

(2) Rahvahääletusest võib osa võtta Eesti kodanik, kes on rahvahääletuse päevaks saanud 18-aastaseks.

(3) Hääletamisest ei võta osa isik, kes on:

- 1) valimisõiguse osas teovõimetuks tunnistatud;
- 2) kohtu poolt süüdi mõistetud kuriteos ja kannab vanglakaristust.

[[RT I 2006, 30, 231](#)- jõust. 14.07.2006]

§ 3. Rahvahääletuse aeg

(1) Rahvahääletus toimub Riigikogu asjakohase otsuse tegemisest alates kõige varem kolme kuu pärast.

(2) Rahvahääletuse päeva määrab Riigikogu. Rahvahääletuse päev on pühapäev.

(3) Rahvahääletust ei algatata ega korraldata erakorralise ega sõjaseisukorra ajal. Rahvahääletust ei korraldata ajal, mil Riigikogu valimiseni on jäänud vähem kui 90 päeva. Põhiseaduse muutmise seaduse eelnõu või muu riigielu küsimuse rahvahääletuse võib määrata ajale pärast järgmisi Riigikogu valimisi. Muu seaduseelnõu rahvahääletust ei määrata ajale pärast järgmisi Riigikogu valimisi. Rahvahääletuse võib määrata Riigikogu valimiste päevale või kohaliku omavalitsuse volikogu valimiste päevale.

(4) Samal päeval ei korraldata rahvahääletusi üksteist välistavates küsimustes ega vastuolus olevate seaduste vastuvõtmiseks.

[RT I 2002, 90, 517- jõust. 10.11.2002]

§ 4. Rahvahääletuse otsuse kohustuslikkus

Rahvahääletuse otsus on riigorganitele kohustuslik.

2. peatükk RAHVAHÄÄLETUSE ALGATAMINE

§ 5. Rahvahääletuse algatamine

Õigus algatada rahvahääletus sätestatakse Riigikogu kodu- ja töökorra seaduses.

[RT I 2007, 44, 316- jõust. 14.07.2007]

§ 6. Rahvahääletuse korraldamise otsustamine

(1) Rahvahääletuse korraldamise otsustab Riigikogu Riigikogu kodu- ja töökorra seaduses sätestatud korras.

[RT I 2007, 44, 316- jõust. 14.07.2007]

(2) Riigikogu ei või rahvahääletuse korraldamise kohta tehtud otsust muuta ega kehtetuks tunnistada.

§ 7. Rahvahääletuse edasilükkumine ja edasilükkamine

(1) Rahvahääletus lükkub edasi erakorralise või sõjaseisukorra väljakuulutamise korral.

(2) Kui Vabariigi Valitsus kuulutab pärast rahvahääletuse korraldamise otsustamist loodusõnnetuse, katastroofi või nakkushaiguse tõttu välja eriolukorra, võib Riigikogu oma otsusega rahvahääletuse edasi lükata.

(3) Rahvahääletuse uue päeva määrab Riigikogu lõigetes 1 ja 2 nimetatud põhjuste äralangemisest alates kahe nädala jooksul, järgides § 3 lõikes 1 ettenähtud tähtaega, mida arvutatakse rahvahääletuse uue päeva määramise otsuse tegemisest Riigikogus.

(4) Lõikes 1 ettenähtud juhul avaldab Vabariigi Valimiskomisjon teadaande asjakohase otsuse jõustumisest alates seitsme tööpäeva jooksul.

§ 8. Rahvahääletuse ärajäämine

(1) Rahvahääletust ei toimu, kui:

1) Riigikohus tühistab Riigikogu otsuse seaduseelnõu või muu riigielu küsimuse rahvahääletusele panemise kohta;

2) Riigikogu ei ole § 7 lõikes 3 ettenähtud tähtaja jooksul võtnud vastu rahvahääletuse uue päeva määramise otsust;

3) Riigikogu erakorraliste valimiste väljakuulutamise tõttu ei ole rahvahääletuse aeg kooskõlas § 3 lõikega 3.

(2) Lõike 1 punktis 1 ettenähtud juhul avaldab Vabariigi Valimiskomisjon teadaande rahvahääletuse ärajäämise kohta Riigikohtu otsuse jõustumisest alates seitsme tööpäeva jooksul.

(3) Lõike 1 punktis 2 ettenähtud juhul avaldab Vabariigi Valimiskomisjon teadaande § 7 lõikes 3 ettenähtud tähtaja möödumisest alates seitsme tööpäeva jooksul.

(4) Lõike 1 punktis 3 ettenähtud juhul avaldab Vabariigi Valimiskomisjon teadaande Riigikogu erakorraliste valimiste väljakuulutamisest alates seitsme tööpäeva jooksul.

§ 9. Rahvahääletust käsitlevate otsuste ja teadaannete avaldamine

(1) Rahvahääletuse korraldamise otsus ja rahvahääletusele pandav seaduseelnõu, rahvahääletuse edasilükkamise ja rahvahääletuse uue päeva määramise otsus ning Vabariigi Valimiskomisjoni teadaanded rahvahääletuse edasilükkumise või rahvahääletuse ärajäämise kohta avaldatakse Riigi Teatajas.

(2) Rahvahääletuse korraldamise otsus ja rahvahääletusele pandav seaduseelnõu avaldatakse teist korda ajavahemikus 7 kuni 14 päeva enne rahvahääletust.

3. peatükk AGITATSIOON

[RT I 2002, 57, 355- jõust. 18.07.2002]

§ 10. Agitatsioon piirang

(1) Rahvahääletuse päeval on keelatud teha aktiivset agitatsiooni rahvahääletusele pandud küsimuses poolt või vastu hääletama ning rahvahääletuses osalema või sellest loobuma.

(2) Agitatsioon on keelatud hääletamisruumis ja ruumides, mille kaudu hääletaja siseneb hääletamisruumi.
[RT I 2002, 57, 355- jõust. 18.07.2002]

4. peatükk JAOSKONNAD

§ 11. Jaoskondade moodustamine

(1) Hääletamise korraldamiseks moodustatakse kohaliku omavalitsuse üksuse territooriumil jaoskonnad.

(2) Jaoskonnad moodustab valla- või linnavalitsus oma määrusega, milles nähakse ette:

- 1) jaoskondade numeratsioon;
- 2) jaoskondade piirid;
- 3) hääletamisruumide asukohad;
- 4) vähemalt üks jaoskond, kus § 34 lõike 2 kohaselt saab hääletada väljaspool elukohajärgset jaoskonda;
- 5) jaoskond, kus saavad hääletada hääletajad, kelle elukoha andmed selles vallas või linnas on Eesti rahvastikuregistrisse (edaspidi *rahvastikuregister*) kantud valla või linna täpsusega, Tallinnas linnaosa täpsusega.

(3) Jaoskonnad on alalised. Rahvahääletusel korraldatakse hääletamine samades jaoskondades, kus Riigikogu, kohaliku omavalitsuse volikogu ja Euroopa Parlamendi valimistel, kui valla- või linnavalitsus ei otsusta teisiti, muutes lõikes 2 nimetatud määrust.

(4) Lõikes 2 nimetatud määrust võib valla- või linnavalitsus muuta hiljemalt 50. päeval enne rahvahääletuse päeva ja erakorralistel juhtudel pärast nimetatud tähtpäeva. Muudatustest teavitab valla- või linnavalitsus viivitamata Vabariigi Valimiskomisjoni ja rahvastikuregistri vastutavat töötajat.

(5) Valla- või linnavalitsus avalikustab lõikes 2 loetletud andmed enne rahvahääletust.

(6) Maakonna valimiskomisjon avalikustab lõikes 2 loetletud andmed eelhääletamise algusele eelneval nädalal.
[RT I 2006, 30, 231- jõust. 14.07.2006]

5. peatükk VALIMISKOMISJONID

§ 12. Valimiskomisjonide liigid

(1) Rahvahääletust korraldavad järgmised valimiskomisjonid:

- 1) Vabariigi Valimiskomisjon;
- 2) maakonna valimiskomisjonid;
- 3) jaoskonnakomisjonid;
- 4) elektroonilise hääletamise komisjon.

[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

(2) Tallinnas ja Tartus täidab maakonna valimiskomisjoni ülesandeid linna valimiskomisjon.

§ 13. Valimiskomisjoni volituste kestus

(1) Vabariigi Valimiskomisjoni, elektroonilise hääletamise komisjoni, maakonna valimiskomisjoni ning Tallinna ja Tartu linna valimiskomisjoni volituste kestus ja komisjoni moodustamise kord nähakse ette Riigikogu valimise seaduses.

[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

(2) Jaoskonnakomisjoni volitused kestavad kuni rahvahääletuse tulemuste väljakuulutamiseni või §-s 8 käsitletud rahvahääletuse ärajäämise teadaande avaldamiseni. Kui enne jaoskonnakomisjoni volituste lõppemist on Riigikogu võtnud vastu otsuse veel mõne rahvahääletuse korraldamise kohta, pikenevad vastavalt komisjoni volitused.

§ 14. Valimiskomisjoni liige

(1) Jaoskonnakomisjoni liige võib olla isik, kellel on hääletamisõigus § 2 kohaselt ning kelle valimiskomisjoni liikme volitusi ei ole viimase viie aasta jooksul Vabariigi Valimiskomisjoni otsusega lõpetatud.

(2) Jaoskonnakomisjoni liikme suhtes kohaldatakse Riigikogu valimise seadust.

(3) Valimiskomisjoni liikmel on keelatud agiteerida rahvahääletusele pandud küsimuses poolt või vastu hääletama ning rahvahääletusel osalema või sellest loobuma.

[RT I 2006, 30, 231- jõust. 14.07.2006]

§ 15. Valimiskomisjoni töökorraldus

Valimiskomisjoni töö korraldatakse Riigikogu valimise seadust järgides.

§ 16. Valimiskomisjoni abistamine

Valimiskomisjoni abistatakse Riigikogu valimise seadust järgides.

§ 17. Vabariigi Valimiskomisjoni pädevus

(1) Vabariigi Valimiskomisjoni ülesanne on kindlaks teha üleriigilised hääletamistulemused, tagada rahvahääletuse ühetaolisus, juhendada teisi valimiskomisjone ja valvata nende tegevuse järele ning täita muid seadusest tulenevaid ülesandeid.

(2) Vabariigi Valimiskomisjonil on õigus:

- 1) peatada või lõpetada jaoskonnakomisjoni, elektroonilise hääletamise komisjoni või maakonna valimiskomisjoni liikme volitused, kui ta on rikkunud käesolevat seadust, Vabariigi Valimiskomisjoni määrust või kõrgemalseisva valimiskomisjoni juhust;
- 2) teha ettekirjutus maakonna valimiskomisjoni, elektroonilise hääletamise komisjoni või jaoskonnakomisjoni toimingute või maakonna valimiskomisjoni otsuse puuduste kõrvaldamiseks;
- 3) peatada maakonna valimiskomisjoni, elektroonilise hääletamise komisjoni või jaoskonnakomisjoni toimingute või maakonna valimiskomisjoni otsuse kehtivus;
- 4) tühistada maakonna valimiskomisjoni otsus või tunnistada jaoskonnakomisjoni, elektroonilise hääletamise komisjoni või maakonna valimiskomisjoni toiming seadusevastaseks ning teha jaoskonnakomisjonile, elektroonilise hääletamise komisjonile või maakonna valimiskomisjonile ettekirjutus seaduserikkumise kõrvaldamiseks;
- 5) mitte alustada elektroonilist hääletamist või peatada või lõpetada elektrooniline hääletamine, kui elektroonilise hääletamise süsteemi turvalisust või töökindlust ei ole võimalik tagada selliselt, et elektroonilist hääletamist saaks läbi viia käesoleva seaduse nõuetele vastavalt;
- 6) tühistada elektroonilise hääletamise peatamise või lõpetamise korral elektrooniliselt antud hääled täies ulatuses või osaliselt;
- 7) tunnistada hääletamistulemused jaoskonnas, maakonnas, Tallinnas, Tartu linnas või riigis kehtetuks või tunnistada elektroonilise hääletamise tulemused kehtetuks täies ulatuses või osaliselt ning korraldada kordushääletamine, kui seaduserikkumine mõjutas või võis hääletamistulemusi oluliselt mõjutada.

(3) Vabariigi Valimiskomisjon annab määrusi käesoleva paragrahvi lõikes 4 ettenähtud juhtudel. Vabariigi Valimiskomisjoni määrusele kirjutab alla esimees. Määrus jõustub kolmandal päeval Riigi Teatajas avaldamisest arvates.

(4) Vabariigi Valimiskomisjon kehtestab oma määrusega:

- 1) hääletajate nimekirja vormi;
- 2) välisriigis hääletamise korra;
- 3) hääletamise korraldamise ning hääletamistulemuste kindlakstegemise korra;
- 4) hääletamissedeli vormi;
- 5) hääletamistulemuste protokollide vormid;
- 6) vaatleja staatuse;
- 7) rahvahääletuse korraldamiseks eraldatud raha kasutamise korra.

(5) Vabariigi Valimiskomisjoni pädevuses oleva üksikküsimuse lahendamiseks võtab Vabariigi Valimiskomisjon vastu otsuse. Otsusele kirjutab alla komisjoni esimees. Otsus jõustub allakirjutamisega.

(6) Vabariigi Valimiskomisjoni määrus, otsus ja juhised on maakonna valimiskomisjonile, elektroonilise hääletamise komisjonile ning jaoskonnakomisjonile kohustuslikud.
[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

§ 18. Maakonna valimiskomisjoni pädevus

(1) Maakonna valimiskomisjoni ülesanne on kindlaks teha maakonna hääletamistulemused, juhendada jaoskonnakomisjone ja valvata nende tegevuse järele ning täita muid käesolevast seadusest tulenevaid ülesandeid.

(2) Maakonna valimiskomisjonil on õigus:

- 1) peatada jaoskonnakomisjoni liikme volitused, kui ta on rikkunud käesolevat seadust, Vabariigi Valimiskomisjoni määrust või kõrgemalseisva valimiskomisjoni juhiseid;
- 2) teha ettepanek Vabariigi Valimiskomisjonile rahvahääletuse seadust, Vabariigi Valimiskomisjoni määrust või kõrgemalseisva valimiskomisjoni juhiseid rikkunud jaoskonnakomisjoni liikme volituste lõpetamiseks;
- 3) teha ettekirjutus jaoskonnakomisjoni toimingute puuduste kõrvaldamiseks;
- 4) peatada jaoskonnakomisjoni toimingud;
- 5) tunnistada jaoskonnakomisjoni toiming seadusevastaseks;
- 6) teha Vabariigi Valimiskomisjonile ettepanek tunnistada hääletamistulemused jaoskonnas kehtetuks ning korraldada jaoskonnas kordushääletamine, kui seaduserikkumine mõjutas või võis hääletamistulemusi oluliselt mõjutada.

(3) Maakonna valimiskomisjoni pädevuses oleva üksikküsimuse lahendamiseks võtab maakonna valimiskomisjon vastu otsuse. Otsusele kirjutab alla komisjoni esimees. Otsus jõustub allakirjutamisega.

(4) Maakonna valimiskomisjoni otsus ja juhised on jaoskonnakomisjonile kohustuslikud.
[RT I 2006, 30, 231- jõust. 14.07.2006]

§ 18¹. Elektroonilise hääletamise komisjoni pädevus

Elektroonilise hääletamise komisjoni pädevus sätestatakse Riigikogu valimise seaduse §-s 17².
[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

§ 19. Jaoskonnakomisjoni moodustamine

(1) Jaoskonnakomisjonil on kuni üheksa liiget.

(2) Kohaliku omavalitsuse volikogu (edaspidi *volikogu*) nimetab oma otsusega valla- või linnasekretäri ettepanekul ning arvestades poliitilise tasakaalustatuse põhimõtet jaoskonnakomisjoni esimehe ja liikmed hiljemalt 20. päeval enne rahvahääletuse päeva.

(3) Pooled jaoskonnakomisjoni liikmetest esitab valla- või linnasekretär ning ülejäänud liikmed esitavad mittetulundusühingute ja sihtasutuste registrisse kantud erakonnad.

(4) Mittetulundusühingute ja sihtasutuste registrisse kantud erakond võib esitada ühe jaoskonnakomisjoni liikmekandidaadi valla- või linnasekretärile hiljemalt 40. päeval enne rahvahääletuse päeva.
[RT I, 11.07.2014, 1- jõust. 21.07.2014]

(5) Jaoskonnakomisjoni liikmeks nimetamiseks peab olema isiku nõusolek.

(6) Kui erakonnad kandidaate ei esita või kui nende esitatud kandidaatide arv on väiksem, kui erakondadel on kohti jaoskonnakomisjonis, nimetab volikogu ülejäänud liikmed valla- või linnasekretäri ettepanekul.

(7) Kui erakondade esitatud jaoskonnakomisjoni liikmekandidaate on rohkem, kui erakondadel on kohti jaoskonnakomisjonis, nimetatakse kõik ülejäänud kandidaadid jaoskonnakomisjoni asendusliikmeteks.

(8) Volikogu nimetab valla- või linnasekretäri ettepanekul ning lõikes 7 ettenähtud järgides ka vähemalt kaks asendusliiget, kes komisjoni volituste ajal volikogu määratud järjekorras asuvad nende komisjoniliikmete asemele, kelle volitused on peatunud või lõppenud.

(9) Jaoskonnakomisjoni aseesimehe valib komisjon oma liikmete hulgast.

(10) Jaoskonnakomisjoni asjaajamise ja tehnilise teenindamise tagab valla- või linnavalitsus.
[RT I 2006, 30, 231- jõust. 14.07.2006]

§ 20. Jaoskonnakomisjoni pädevus

Jaoskonnakomisjoni ülesanne on korraldada hääletamine, teha kindlaks jaoskonna hääletamistulemused ning täita muid käesolevast seadusest tulenevaid ülesandeid.

6. peatükk HÄÄLETAJATE ARVESTUS

§ 21. Hääletajate arvestuse pidamine

- (1) Hääletajate arvestust peetakse rahvastikuregistris.
- (2) Rahvastikuregistri pidamise korra näeb ette seadus.
- (3) Hääletajate arvestust peetakse isiku kohta rahvastikuregistrisse kantud järgmiste andmete alusel:
 - 1) ees- ja perekonnanimi;
 - 2) sünniaeg;
 - 3) isikukood;
 - 4) kodakondsuse andmed;
 - 5) teovõimetuks tunnistamise andmed;
 - 6) elukoha andmed.

§ 22. Hääletajakaart

(1) Rahvastikuregistri vastutav töötleja korraldab hääletajakaardi koostamise ja hääletajale saatmise hiljemalt 20. päeval enne rahvahääletuse päeva. Hääletajakaarti ei saadeta hääletajale, kelle elukohaandmed on kohaliku omavalitsuse üksuse algatusel rahvastikuregistrisse kantud valla või linna, Tallinnas linnaosa täpsusega. Kui samal päeval korraldatakse mitu rahvahääletust, saadetakse hääletajale üks hääletajakaart.

- (2) Hääletajakaardile kantakse:
 - 1) hääletaja ees- ja perekonnanimi;
 - 2) hääletaja sünniaasta;
 - 3) hääletaja elukoha aadress;
 - 4) selle valla või linna nimi ning jaoskonna number, mille hääletajate nimekirja hääletaja kantakse;
 - 5) hääletamise aeg ja koht eelhääletamise päeval ja rahvahääletuse päeval;
 - 6) rahvahääletusele pandud küsimus või seaduseelnõu pealkiri ja Riigi Teatajas avaldamise märged;
 - 7) muu teave hääletamise kohta.

[RT I, 11.07.2014, 1- jõust. 21.07.2014]

(2¹) Hääletaja võib tellida elektroonilise hääletajakaardi. Elektroonilise hääletajakaardi tellimiseks esitab hääletaja taotluse rahvastikuregistri vastutavale töötlejale Eesti teabevärava kaudu. Järgmistel valimistel ja rahvahääletustel saadetakse valijale või hääletajale elektrooniline valija- või hääletajakaart ilma, et oleks vaja taotlust uuesti esitada.

[RT I, 11.07.2014, 1- jõust. 21.07.2014]

(3) Hääletaja, kes 15. päeval enne rahvahääletuse päeva ei ole hääletajakaarti saanud või kelle hääletajakaardile kantud andmetes on vigu, võib selgituse saamiseks või vigade parandamiseks pöörduda avaldusega valla- või linnasekretäri poole. Valla- või linnasekretär vaatab avalduse koos hääletajakaardi koostanud isikuga viivitamatult läbi ja vastab avaldusele kirjalikult selle saamisest alates kolme tööpäeva jooksul.

§ 23. Hääletajate nimekiri

(1) Rahvastikuregistri vastutav töötleja korraldab rahvastikuregistri andmete alusel iga jaoskonna hääletajate nimekirja koostamise ja trükkimise ning selle jaoskonnakomisjonidele kättetoimetamise hiljemalt seitsmenda päevaks enne rahvahääletuse päeva. Hääletajate elektroonilised nimekirjad edastatakse elektroonilise hääletamise komisjonile hiljemalt 13. päevaks enne rahvahääletuse päeva.

[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

(2) Hääletajate nimekirja koostamise aluseks on § 21 lõikes 3 ettenähtud andmed rahvahääletuse päevale eelneva 30. päeva seisuga. Hääletajate nimekirja koostamisel võetakse arvesse ka § 21 lõike 3 punktides 1–5 nimetatud andmetes pärast rahvahääletuse päevale eelnevat 30. päeva tehtud muudatused. Elukoha aadressiandmetes pärast rahvahääletuse päevale eelnevat 30. päeva tehtud muudatusi arvesse ei võeta.

(3) Hääletajate nimekirja ei kanta isikut, kelle on karistusregistri andmetel kohus süüdi mõistnud kuriteos ja kes rahvahääletuse päevale eelneva 30. päeva seisuga kannab rahvahääletuse päevani vanglakaristust.

(4) Hääletaja kantakse selle jaoskonna hääletajate nimekirja, mille territooriumil asub tema rahvastikuregistrisse kantud elukoht 30. päeval enne rahvahääletuse päeva. Kui hääletaja elukoha andmed on kantud rahvastikuregistrisse valla või linna täpsusega või Tallinnas linnaosa täpsusega, kantakse hääletaja § 11 lõike 2 punkti 5 alusel määratud jaoskonna hääletajate nimekirja.

(5) Hääletajate nimekirja kantakse hääletaja kohta järgmised andmed:

- 1) ees- ja perekonnanimi;
- 2) isikukood;
- 3) elukohta aadress.

(6) Hääletajad kantakse hääletajate nimekirja nende perekonnanimede tähestikulises järjekorras.

(7) Hääletajate nimekirja koostaja kirjutab nimekirjale alla hiljemalt seitsmendal päeval enne rahvahääletuse päeva ning jaoskonnakomisjoni esimees rahvahääletuse päeval pärast hääletamise lõppemist. Elektrooniliselt hääletanud hääletajate nimekirjale kirjutab pärast hääletamise lõppemist alla elektroonilise hääletamise komisjoni esimees.

[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

(8) [Kehtetu - RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

§ 24. Hääletajate nimekirja avalikkus

(1) Hääletaja võib kontrollida enda kohta hääletajate nimekirja kantud andmete õigsust.

(2) Pärast rahvahääletuse päeva võib hääletaja põhjendatud huvi korral tutvuda hääletajate nimekirjaga selleks vajalikus ulatuses ja nimekirja võib kasutada teaduslikul eesmärgil.

§ 25. Hääletajate nimekirja kantud andmete õigsuse kontrollimine ja andmete parandamine

(1) Kui hääletaja leiab, et tema kohta hääletajate nimekirja kantud andmetes on vigu, esitab ta vigade parandamise avalduse jaoskonnakomisjonile, kes edastab selle viivitamata valla- või linnasekretärile.

(2) Valla- või linnasekretär vaatab avalduse koos hääletajate nimekirja koostajaga viivitamata läbi, vastab avaldajale ning teavitab avalduse läbivaatamise tulemustest jaoskonnakomisjoni.

(3) Hääletajate nimekirja vea parandab jaoskonnakomisjon valla- või linnasekretäri teatise alusel.

(4) Kui jaoskonnakomisjonile esitatud dokumentidest nähtub üheselt, et hääletajate nimekirjas on viga, võib selle parandada jaoskonnakomisjon ise. Vea parandamisest tuleb viivitamata teatada valla- või linnasekretärile.

§ 26. Hääletajate nimekirjas muudatuse tegemine

(1) Hääletajate nimekirjas tehakse muudatus üksnes juhul, kui:

- 1) nimekirja tuleb kanda isik, keda ei ole üheski hääletajate nimekirjas, kuid kellel käesoleva seaduse kohaselt on õigus hääletamisest osa võtta;
- 2) nimekirjast tuleb kustutada isik, kellel ei ole õigust hääletamisest osa võtta.

(2) Hääletajate nimekirjas muudatuse tegemiseks esitab isik rahvastikuregistrisse kandmise või hääletajate arvestuse aluseks olevate registriandmete muutmise avalduse valla- või linnasekretärile. Valla- või linnasekretär vaatab avalduse koos hääletajate nimekirja koostajaga läbi ja vastab isikule viivitamata.

(3) Kui isik kantakse rahvastikuregistrisse või kui muudetakse hääletajate arvestuse aluseks olevaid registriandmeid selliselt, et see toob kaasa isiku kandmise hääletajate nimekirja, teeb valla- või linnasekretär selle viivitamata teatavaks jaoskonnakomisjonile.

(4) Hääletajate nimekirjas teeb muudatuse jaoskonnakomisjon valla- või linnasekretäri teatise alusel.

(5) Kui valla- või linnasekretär jätab lõikes 2 nimetatud avalduse rahuldamata, võib avaldaja esitada valla- või linnasekretäri toimingule peale kaebuse oma elukohajärgsele halduskohtule. Kaebus esitatakse valla- või linnasekretärile, kes edastab kaebuse ja oma kirjaliku selgituse asukohajärgsele halduskohtule kaebuse saamisest alates 24 tunni jooksul.

(6) Halduskohus vaatab kaebuse läbi ja teeb otsuse kaebuse saamisest alates kolme tööpäeva jooksul.

(7) Halduskohus teeb ühe järgmistest otsustest:

- 1) jätta kaebus rahuldamata;
- 2) kaebus rahuldada ning teha valla- või linnasekretärile ettekirjutus korraldada isiku kandmine rahvastikuregistrisse või muuta hääletajate arvestuse aluseks olevaid registriandmeid.

(8) Kui halduskohus kaebuse rahuldab, kantakse isik viivitamata rahvastikuregistrisse või muudetakse tema andmeid ning see tehakse jaoskonnakomisjonile viivitamata teatavaks.

7. peatükk HÄÄLETAMISE KORD

§ 27. Hääletamisruum

(1) Jaoskonnas korraldatakse hääletamine valla- või linnavalitsuse määratud hääletamisruumis. Hääletamiseks rahvahääletuse päeval ja eelhääletamise päevadel võib määrata eri hääletamisruumid.

(2) Hääletamisruumis on hääletamissedelite väljaandmise kohad, hääletamiskabiinid ja hääletamiskast. Jaoskonnas, kus korraldatakse väljaspool elukohajärgset jaoskonda hääletamist, on eelhääletamise ajal hääletamisruumis eraldi hääletamiskabiin ja eraldi hääletamiskast väljaspool elukohajärgset jaoskonda hääletajatele.

(3) Hääletajal võimaldatakse hääletamisruumis tutvuda rahvahääletusele pandud seaduseelnõuga.

(4) Hääletamisruumis peab korda jaoskonnakomisjon. Jaoskonnakomisjoni liikme seaduslikud suulised korraldused on kohustuslikud kõigile hääletamisruumis viibivatele isikutele.

§ 28. Hääletamiskabiin

(1) Hääletamiskabiin paigaldatakse viisil, mis võimaldab salajast hääletamist.

(2) Hääletamiskabiinis on laud ja kirjutusvahend.

§ 29. Hääletamiskast

(1) Jaoskonnakomisjon kontrollib hääletamiskasti ja pitseerib selle enne hääletamise algust. Enne eelhääletamise algust pitseeritud hääletamiskasti kasutatakse üksnes eelhääletamisel.

(2) Hääletamiskasti ava on kaetud. See avatakse üksnes hääletamissedeli kasti laskmiseks.

(3) Eelhääletamise päevadel pitseerib jaoskonnakomisjon eelhääletamisel kasutatud hääletamiskasti ava pärast hääletamise lõppemist.

§ 30. Hääletamissedel

(1) Kui rahvahääletusele on pandud seaduseelnõu, kantakse hääletamissedelile eelnõu pealkiri või Riigikogu otsusel eelnõu tekst, küsimus «Kas Teie olete seaduseelnõu seadusena vastuvõtmise poolt?» ning lahtrid vastusevariantidega «jah» ja «ei». Kui rahvahääletusele on pandud muu riigielu küsimus, kantakse hääletamissedelile selle sõnastus ning lahtrid vastusevariantidega «jah» ja «ei».

(2) Hääletamissedeli vormi kehtestab Vabariigi Valimiskomisjon.

(3) Vabariigi Valimiskomisjon korraldab hääletamissedelite valmistamise ning jaoskonnakomisjonidele kättetoimetamise.

(4) Pärast hääletamissedelite kättesaamist tähistab jaoskonnakomisjon sedelid oma pitsati jäljendiga. Välisriigis ja laeval kasutatavad hääletamissedelid tähistab pitsatijäljendiga Vabariigi Valimiskomisjon. [RT I 2002, 90, 517- jõust. 10.11.2002]

§ 31. Hääletamise aeg

(1) Rahvahääletuse päeval algab hääletamine kell 9.00 ja lõpeb kell 20.00.

(2) Eelhääletamine toimub:

1) kümnendast kuni seitsmenda päevani enne rahvahääletuse päeva maakonna valimiskomisjoni määratud jaoskonnas. Hääletamine algab kell 12.00 ja lõpeb kell 20.00;

2) kuudendast päevast kuni neljanda päevani enne rahvahääletuse päeva kõigis jaoskondades. Hääletamine algab kell 12.00 ja lõpeb kell 20.00. Hääletamine hääletaja asukohas, kinnipidamiskohas, haiglas ja ööpäevases hoolekandeesutuses korraldatakse ajavahemikus kella 9.00-st kuni 20.00-ni; [RT I, 11.07.2014, 1- jõust. 21.07.2014]

3) kümnendast päevast kuni neljanda päevani enne rahvahääletuse päeva elektrooniliselt. Hääletamine algab kümnendal päeval enne rahvahääletuse päeva kell 9.00 ja kestab ööpäevaringselt kuni hääletamise lõpuni neljandal päeval enne rahvahääletuse päeva kell 18.00.

(3) Kodus hääletamine korraldatakse käesolevas seaduses ettenähtud juhtudel rahvahääletuse päeval. [RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

§ 32. Hääletamine

(1) Hääletaja hääletab selles jaoskonnas, mille hääletajate nimekirja ta on kantud, välja arvatud §-des 34–38 ja 40 ning 7¹. ja 8. peatükis ettenähtud juhtudel.
[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

(2) Hääletamisedeli saamiseks esitab hääletaja jaoskonnakomisjonile isikut tõendava dokumendi. Hääletamisedeli saamise kohta annab hääletaja allkirja hääletajate nimekirja.

(3) Hääletaja täidab hääletamisedeli hääletamiskabiinis.

(4) Hääletaja teeb hääletamisedelile märke vastuse «jah»- või «ei»-lahtrisse.

(5) Hääletaja täidab hääletamisedeli ise. Kui hääletaja ei ole kehapuude tõttu võimeline hääletamisedelit ise täitma, võib seda tema palvel ja tema juuresolekul teha teine hääletaja.

(6) Hääletaja ei või hääletamisedelit hääletamisruumist välja viia. Kui hääletaja rikub hääletamisedeli, on tal õigus saada jaoskonnakomisjonilt uus sedel. Hääletaja peab rikunud või kasutamata hääletamisedeli jaoskonnakomisjonile tagastama.
[RT I 2006, 30, 231- jõust. 14.07.2006]

(7) Pärast hääletamisedeli täitmist murrab hääletaja sedeli kokku ning annab selle jaoskonnakomisjoni liikmele, kes paneb kokkumurtud hääletamisedeli välisküljele jaoskonnakomisjoni pitsati jäljendi.

(8) Hääletaja laseb hääletamisedeli hääletamiskasti ise. Kui hääletaja kehapuude tõttu ei ole võimeline hääletamisedelit ise hääletamiskasti laskma, võib seda tema palvel teha teine isik hääletaja juuresolekul.

§ 33. Eelhääletamine

(1) Eelhääletamine toimub §-s 32 ettenähtud korras.

(2) Eelhääletamise õigus on hääletajate nimekirjas oleval hääletajal, kes sellel eelhääletamise päeval on vähemalt 18-aastane.

(3) Eelhääletamist korraldavad vähemalt kolm jaoskonnakomisjoni liiget.

(4) Jaoskonnakomisjoni liige märgib hääletanud isiku kohta hääletajate nimekirja hääletamise kuupäeva.

(5) Jaoskonnakomisjon hoiab hääletamiskasti ja hääletamisdokumente eelhääletamise päevadel ja sellele järgnevatel päevadel selliselt, et neile pääsevad ligi üksnes jaoskonnakomisjoni liikmed.

§ 34. Väljaspool elukohajärgset jaoskonda toimuva eelhääletamise erisused

(1) Hääletajal on eelhääletamise päevadel (§ 31 lõige 2) võimalik hääletada väljaspool oma elukohajärgset jaoskonda maakonna valimiskomisjoni või valla- või linnavalitsuse määratud jaoskonnas.

(2) Väljaspool elukohajärgset jaoskonda toimuvat hääletamist korraldab käesoleva seaduse § 31 lõike 2 punktis 2 ettenähtud päevadel valla- või linnavalitsuse määratud jaoskonnakomisjon. Valla- või linnavalitsus võib määrata jaoskonnakomisjoni, kes korraldab lisaks eelhääletamisele hääletamist ainult hääletaja asukohas (§ 36), kinnipidamiskohas, haiglas või ööpäevases hoolekandeesutuses (§ 38).
[RT I, 11.07.2014, 1- jõust. 21.07.2014]

(3) Maakonna valimiskomisjon, välja arvatud Harju Maakonna Valimiskomisjon ja Tartu Maakonna Valimiskomisjon, määrab oma otsusega hiljemalt 45. päeval enne rahvahääletuse päeva vähemalt ühe maakonnakeskuses paikneva jaoskonna, kus hääletajad saavad hääletada väljaspool oma elukohajärgset jaoskonda käesoleva seaduse § 31 lõike 2 punktis 1 ettenähtud päevadel. Tallinnas ja Tartu linnas määrab selle jaoskonna linna valimiskomisjon. Maakonna valimiskomisjon avalikustab oma otsuse hiljemalt eelhääletamise algusele eelneval nädalal.
[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

§ 35. Väljaspool elukohajärgset jaoskonda toimuv eelhääletamine hääletamisruumis

(1) Väljaspool oma elukohajärgset jaoskonda hääletamisruumis hääletada sooviv hääletaja esitab jaoskonnakomisjoni liikmele isikut tõendava dokumendi ning ta kantakse väljaspool elukohajärgset jaoskonda hääletajate nimekirja.

(2) Jaoskonnakomisjoni liige annab hääletajale hääletamisedeli ja kaks ümbrikku. Hääletaja annab hääletamisedeli saamise kohta allkirja väljaspool elukohajärgset jaoskonda hääletajate nimekirja.

(3) Hääletaja täidab hääletamisedeli § 32 lõikeid 3–6 järgides.

(4) Hääletaja paneb sedeli ühte jaoskonnakomisjoni liikme antud ümbriku. Sedeliga ümbriku paneb hääletaja jaoskonnakomisjoni liikme antud teise ümbriku. Välimisele ümbrikule kirjutab hääletaja või jaoskonnakomisjoni liige hääletaja nime ja isikukoodi ning hääletaja elukoha aadressi. Ümbriku laseb hääletaja väljaspool elukohajärgset jaoskonda hääletajate sedelitele ettenähtud hääletamiskasti.

§ 36. Väljaspool elukohajärgset jaoskonda hääletaja asukohas toimuv eelhääletamine

(1) Kui väljaspool elukohajärgset jaoskonda hääletada sooviv hääletaja tervise tõttu või muul mõjuval põhjusel ei saa hääletada jaoskonnas asuvas hääletamisruumis, võib ta kuni eelhääletamise viimase päeva kella 14.00-ni esitada oma asukohas hääletamiseks kirjaliku taotluse oma asukohajärgsele valla- või linnavalitsusele või § 34 lõikes 2 ettenähtud korras määratud jaoskonnakomisjonile. Jaoskonnakomisjon registreerib taotluse. Valla- või linnavalitsus registreerib taotluse ja edastab selle asjaomasele jaoskonnakomisjonile.
[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

(2) Hääletamist korraldavad vähemalt kaks jaoskonnakomisjoni liiget § 27 lõiget 3, § 32 lõikeid 4–6 ning § 35 lõikeid 1, 2 ja 4 järgides.

§ 37. Elektrooniline hääletamine

[Kehtetu - RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

§ 38. Hääletamine kinnipidamiskohas, haiglas ja ööpäevases hoolekandeesutuses

[RT I, 11.07.2014, 1- jõust. 21.07.2014]

(1) Kinnipidamiskohas, haiglas ja ööpäevases hoolekandeesutuses korraldatakse hääletamine käesoleva seaduse § 31 lõike 2 punktis 2 ettenähtud päevadel.

(2) Kinnipidamiskoha, haigla ja ööpäevase hoolekandeesutuse administratsioon esitab taotluse hääletamise korraldamiseks käesoleva seaduse § 34 lõikes 2 ettenähtud jaoskonnakomisjonile.

(3) Hääletamist korraldavad vähemalt kaks jaoskonnakomisjoni liiget käesoleva seaduse § 27 lõikes 3, § 32 lõiget 4–6 ning § 35 lõiget 1, 2 ja 4 ettenähtud järgides.

(4) Hääletamistulemuste kindlakstegemisel arvestatakse kinnipidamiskohas, haiglas ja ööpäevases hoolekandeesutuses eelhääletanud valijate hääli käesoleva seaduse §-s 41 ettenähtud järgides.

[RT I, 11.07.2014, 1- jõust. 21.07.2014]

§ 39. Kodus hääletamine

(1) Kui hääletaja tervise tõttu või mõnel muul mõjuval põhjusel ei saa hääletada hääletamisruumis, võib ta taotleda kodus hääletamist.

(2) Kodus hääletamise korraldamiseks esitab hääletaja elukohajärgsele valla- või linnavalitsusele või jaoskonnakomisjonile kuni rahvahääletuse päeva kella 14.00-ni kirjaliku taotluse, mille jaoskonnakomisjon registreerib. Kui taotlus esitatakse valla- või linnavalitsusele, registreerib see taotluse ja edastab asjaomasele jaoskonnakomisjonile.

[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

(2¹) Hääletaja võib esitada kodus hääletamise taotluse ka telefoni teel elukohajärgsele jaoskonnakomisjonile rahvahääletuse päeval kella 9.00-st kuni 14.00-ni. Jaoskonnakomisjon registreerib taotluse.

[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

(2²) Kodus hääletamise taotlus peab sisaldama:

- 1) hääletaja nime;
- 2) hääletaja isikukoodi;
- 3) hääletaja aadressi;
- 4) hääletaja sidevahendi numbrit;
- 5) kodus hääletamise põhjust.

[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

(2³) Kui jaoskonnakomisjon leiab, et taotlus ei ole põhjendatud, teavitab ta taotluse rahuldamata jätmise asjaoludest selle esitajat.

[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

(3) Kodus hääletamist korraldavad vähemalt kaks jaoskonnakomisjoni liiget § 27 lõiget 3 ning § 32 lõikeid 1, 2, 4, 5, 6 ja 8 järgides.

(4) Kodus hääletaja annab hääletamisedeli saamise kohta allkirja kodus hääletajate nimekirja.

§ 40. Välisriigis elava hääletaja Eestis hääletamine

(1) Välisriigis elav hääletaja, kes on kantud alaliselt välisriigis elavate hääletajate nimekirja ja kes ei ole hääletanud 8. peatükis ettenähtud korras, võib hääletada eelhääletamise ajal § 34 lõike 2 esimeses lauses või lõikes 3 ettenähtud korras määratud mis tahes jaoskonnas.
[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

(2) Hääletamisedeli saamiseks esitab hääletaja jaoskonnakomisjonile isikut tõendava dokumendi ning ta kantakse väljaspool elukohajärgset jaoskonda hääletajate nimekirja.

(3) Jaoskonnakomisjoni liige annab hääletajale hääletamisedeli ja kaks ümbrikku. Hääletaja annab hääletamisedeli saamise kohta allkirja väljaspool elukohajärgset jaoskonda hääletajate nimekirja.

(4) Hääletaja täidab hääletamisedeli § 32 lõikeid 3–6 järgides.

(5) Hääletaja paneb sedeli ühte jaoskonnakomisjoni liikme antud ümbrikku. Sedeliga ümbriku paneb hääletaja jaoskonnakomisjoni liikme antud teise ümbrikku. Valimisele ümbrikule kirjutab hääletaja või jaoskonnakomisjoni liige hääletaja nime ja isikukoodi ning elukoha aadressi. Ümbriku laseb hääletaja väljaspool elukohajärgset jaoskonda hääletajate sedelite jaoks ettenähtud hääletamiskasti.

(6) Käesolevas paragrahvis ettenähtud korras antud hääli arvestatakse hääletamistulemuste kindlakstegemisel § 41 lõikeid 1 ja 2 ning § 48 lõikeid 2–6 järgides.

§ 41. Eelhääletamise ajal väljaspool elukohajärgset jaoskonda antud häälte arvestamine

(1) Jaoskonnakomisjon pakib väljaspool elukohajärgset jaoskonda hääletanute hääletamisedelitega ümbrikud maakondade kaupa, Tallinna ja Tartu linna kaupa ning edastab need oma asukohajärgsele maakonna valimiskomisjonile.

(2) Maakonna valimiskomisjon edastab lõikes 1 nimetatud hääletamisedelitega ümbrikud Vabariigi Valimiskomisjoni kaudu asjaomastele maakonna valimiskomisjonidele hiljemalt teisel päeval enne rahvahääletuse päeva.

(3) Lõikes 2 ettenähtud korras teistelt maakonna valimiskomisjonidelt saadud hääletamisedelitega ümbrikud edastab maakonna valimiskomisjon asjaomastele jaoskonnakomisjonidele hiljemalt rahvahääletuse päevale eelneval päeval.

(4) Saanud hääletamisedelitega ümbrikud lõikes 3 ettenähtud korras, kontrollib jaoskonnakomisjon, kas hääletaja on kantud jaoskonna hääletajate nimekirja ja kas hääletaja ei ole hääletanud mitu korda. Kontrollimise juures peab olema vähemalt kolm jaoskonnakomisjoni liiget.

(5) Kui hääletaja ei ole kantud jaoskonna hääletajate nimekirja või on hääletanud väljaspool elukohajärgset jaoskonda mitu korda, jätab jaoskonnakomisjon kõik hääletaja hääletamisedeliga ümbrikud arvestamata.

(6) Kui hääletaja on hääletanud ühe korra, teeb jaoskonnakomisjoni liige hääletajate nimekirja märke eelhääletamise kohta.

(7) Pärast lõigetes 4–6 ettenähtud toiminguid avab jaoskonnakomisjon välimised ümbrikud ning laseb sisemised hääletamisedelitega ümbrikud eelhääletamisel kasutatud hääletamiskasti ja pitseerib hääletamiskasti ava uuesti.

[RT I 2006, 30, 231- jõust. 14.07.2006]

§ 41¹. Elektrooniliselt antud häälte arvestamine

[Kehtetu - RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

7¹. peatükk ELEKTROONILINE HÄÄLETAMINE

[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

§ 41². Elektroonilise hääletamise korraldamine

Elektrooniline hääletamine korraldatakse käesoleva seaduse § 31 lõike 2 punktis 3 sätestatud ajal ja käesoleva seaduse §-s 41³ ning Riigikogu valimise seaduse §-des 48²–48³ ja 48⁵–48⁸ sätestatud korras.
[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

§ 41³. Elektroonilise hääletamise kord

- (1) Hääletaja saab hääletada elektrooniliselt Riigikogu valimise seaduse § 48² lõikes 2 sätestatud süsteemi kasutades.
- (2) Hääletaja tõendab oma isikut digitaalset tuvastamist võimaldava sertifikaadiga, mis on välja antud isikut tõendavate dokumentide seaduse alusel.
- (3) Pärast hääletaja isiku tuvastamist käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud korras kuvatakse hääletajale hääletamissedelil olev tekst.
- (4) Hääletaja märgistab vastuse „jah” või „ei” ning kinnitab hääletamist digitaalallkirja seaduse nõuete kohase digitaalallkirjaga.
- (5) Hääletaja saab pärast hääletamise kinnitamist teate hääle vastuvõtmise kohta.
[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

8. peatükk VÄLISRIIGIS HÄÄLETAMINE

§ 42. Hääletamise ettevalmistamine

- (1) Välisriigis alaliselt elavate hääletajate ja seal ajutiselt viibivate hääletajate hääletamist välisriigis viivad läbi Eesti välisesindused.
- (2) Vabariigi Valitsus võib oma korraldusega määrata hääletamist läbi viima aukonsuli juhitava konsulaarasutuse, mille aukonsul on Eesti kodanik. Sellisel juhul teeb käesolevas peatükis ettenähtud toiminguid aukonsuli juhitud konsulaarasutus.
[RT I 2009, 29, 175- jõust. 01.07.2009]
- (3) Hääletamist korraldab välisesinduse juht või tema määratud ametnik. Lõikes 2 ettenähtud juhul korraldab hääletamist aukonsul või tema määratud isik. Hääletamise korraldajal peab olema hääletamisõigus § 2 kohaselt.
- (4) Välisriigis alaliselt elavate hääletajate nimekirja edastamise välisesindustele korraldab rahvastikuregistri vastutav töötaja. Hääletajate nimekirja kantakse järgmised andmed:
 - 1) ees- ja perekonnanimi;
 - 2) isikukood;
 - 3) elukoha aadressiandmed, kui need on teada.
- (5) Välisriigis alaliselt elavale hääletajale ja rahvastikuregistri andmete alusel ajutiselt välisriigis viibivale hääletajale saadetakse elektrooniline hääletajakaart hiljemalt 60. päeval enne rahvahääletuse päeva. Hääletajakaardi saamiseks esitab hääletaja avalduse käesoleva seaduse § 22 lõikes 2¹ sätestatud korras.
[RT I, 11.07.2014, 1- jõust. 21.07.2014]
- (6) Hääletajakaardile kantakse:
 - 1) hääletaja ees- ja perekonnanimi;
 - 2) hääletaja sünniaasta;
 - 3) hääletaja elukoha aadress;
 - 4) välisesinduse aadress;
 - 5) kirja teel hääletamise taotluse esitamise, kirja teel hääletamise ja välisesinduses hääletamise kord;
 - 6) kirja teel hääletamise taotluse välisesindusele laekumise tähtpäev;
 - 7) kirja teel saadetava hääletamissedeli välisesindusele laekumise tähtpäev;
 - 8) välisesinduses hääletamise aeg;
 - 9) elektroonilise hääletamise aeg;
 - 10) rahvahääletusele pandud küsimus või rahvahääletusele pandud seaduseelnõu pealkiri;
 - 11) muu teave hääletamise kohta.
[RT I, 11.07.2014, 1- jõust. 21.07.2014]

§ 43. Hääletamistaotluste esitamine

- (1) Kui hääletaja soovib hääletada kirja teel, saadab ta sellekohase taotluse oma asukohariigi Eesti välisesindusele. Kui hääletaja asukohariigis Eesti välisesindust ei ole, saadab hääletaja taotluse lähimale Eesti välisesindusele.
- (2) Hääletaja, kes on kantud alaliselt välisriigis elavate hääletajate nimekirja:
 - 1) lisab taotlusele isikut tõendava dokumendi isikuandmete lehekülje koopia;
 - 2) märgib taotluses välisriigis oleva elukoha aadressi.
- (3) Hääletaja, keda ei ole alaliselt välisriigis elavate hääletajate nimekirjas:

- 1) lisab taotlusele koopiad dokumentidest, mis tõendavad tema isikut ja seda, et tal on hääletamisõigus § 2 kohaselt;
- 2) märgib välisriigis oleva elukoha aadressi;
- 3) märgib, kus oli tema viimane elukoht Eestis (maakond või Tallinna linnaosa või Tartu linn). Kui alaliselt välisriigis elaval hääletajal ei ole Eestis elukohta olnud, märgib ta taotluses oma vanemate või vanavanemate viimase elukoha Eestis.

(4) Ajutiselt välisriigis viibiv hääletaja märgib taotluses peale lõike 2 punktides 1 ja 2 ettenähtud andmete ka oma Eesti elukoha aadressi.

(5) Taotlus peab jõudma välisesindusse hiljemalt 30. päeval enne rahvahääletuse päeva.
[RT I 2006, 30, 231- jõust. 14.07.2006]

§ 44. Hääletajale hääletamisdokumentide saatmine

Taotluse õigeaks ajaks saatnud hääletajale, kes vastab käesoleva seaduse nõuetele, saadab välisesindus 30. päeval enne rahvahääletuse päeva:

- 1) hääletamissedeli;
- 2) kaks ümbrikku.

§ 45. Kirja teel hääletamine

(1) Hääletaja täidab hääletamissedeli käesoleva seaduse nõuete kohaselt. Hääletaja paneb täidetud sedeli ühte välisesinduse saadetud ümbrikku. Sedeliga ümbriku paneb hääletaja välisesinduse saadetud teise ümbrikku. Välimisele ümbrikule kirjutab hääletaja oma nime ja isikukoodi. Ajutiselt välisriigis viibiv hääletaja kirjutab välimisele ümbrikule ka oma Eesti elukoha aadressi. Seejärel saadab hääletaja hääletamissedeli välisesindusele.

(2) Kirja teel saadetav hääletamissedel peab välisesindusse jõudma välisesinduse määratud päeval, mida määrates arvestatakse, et Vabariigi Valimiskomisjon saaks hääletamissedelid kätte hiljemalt neljandal päeval enne rahvahääletuse päeva.

(3) Välisesindus koostab kirja teel hääletanud hääletajate nimekirja ning edastab selle Vabariigi Valimiskomisjonile. Nimekiri peab jõudma Vabariigi Valimiskomisjoni hiljemalt neljandal päeval enne rahvahääletuse päeva.

(4) Kirja teel hääletamise korral kannab § 43 lõikes 1 ja käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud toimingutega seotud kulud hääletaja.

§ 46. Elektrooniline hääletamine välisriigis [Kehtetu - RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

§ 47. Välisesinduses hääletamine

(1) Kui hääletaja ei esita kirja teel hääletamise taotlust välisesindusele § 43 lõikes 5 ettenähtud tähtaja jooksul või ei saada hääletamissedelit välisesindusele § 45 lõikes 2 ettenähtud tähtpäevaks, võib ta hääletada välisesinduses selle määratud ajal.

(2) Välisesindus võimaldab hääletada vähemalt kahel päeval ajavahemikus 15. päevast kuni 10. päevani enne rahvahääletuse päeva.

(3) Välisesinduses täidab hääletaja hääletamissedeli käesoleva seaduse nõuete kohaselt. Seejärel paneb hääletaja täidetud sedeli ümbrikku. Sedeliga ümbriku paneb hääletaja teise ümbrikku. Välimisele ümbrikule kirjutab hääletaja või hääletamist korraldav isik hääletaja nime ja isikukoodi. Ajutiselt välisriigis viibiv hääletaja kirjutab välimisele ümbrikule ka Eesti elukoha aadressi.

(4) Välisesinduses hääletaja annab hääletamissedeli saamise kohta allkirja välisesinduses hääletajate nimekirja.

§ 48. Hääletamistulemuste kindlakstegemisel hääletamissedelite arvestamine

(1) Hääletamistulemusi kindlaks tehes arvestatakse neid hääletamissedeleid, mis välisesindus on Vabariigi Valimiskomisjonile saatnud hiljemalt neljandaks päevaks enne rahvahääletuse päeva.

(2) Kui Vabariigi Valimiskomisjon on alaliselt välisriigis elavate hääletajate hääletamissedelitega ümbrikud kätte saanud, kontrollib ta, kas alaliselt välisriigis elav hääletaja ei ole hääletanud mitu korda ja kas Eestis hääletanud alaliselt välisriigis elav hääletaja on kantud välisriigis alaliselt elavate hääletajate nimekirja.

(3) Kui alaliselt välisriigis elav hääletaja on hääletanud hääletamissedeliga mitu korda või kui ta ei ole kantud välisriigis alaliselt elavate hääletajate nimekirja, jätab Vabariigi Valimiskomisjon kõik

hääletaja hääletamissedeliga ümbrikud arvestamata. Kui hääletaja on hääletanud nii elektrooniliselt kui ka hääletamissedeliga, arvestatakse hääletaja hääletamissedelit. Kui hääletaja on hääletanud mitu korda hääletamissedeliga ja elektrooniliselt, jäetakse kõik hääletaja hääletamissedeliga ümbrikud ja elektrooniliselt antud hääled arvestamata.

(4) Vabariigi Valimiskomisjon määrab maakonna valimiskomisjoni, kes teeb kindlaks välisriigis alaliselt elavate hääletajate hääletamistulemused.

(5) Vabariigi Valimiskomisjon edastab alaliselt välisriigis elavate hääletajate hääletamissedelid lõike 4 kohaselt määratud valimiskomisjonile hiljemalt teisel päeval enne rahvahääletuse päeva.

(6) Alaliselt välisriigis elavate hääletajate hääletamissedelitega ümbrikud jäävad maakonna valimiskomisjonile ning hääletamistulemuste kindlakstegemiseks avatakse need rahvahääletuse päeval.

(7) Vabariigi Valimiskomisjon edastab ajutiselt välisriigis viibivate hääletajate hääletamissedelitega ümbrikud maakonna valimiskomisjonide kaudu hiljemalt rahvahääletuse päevale eelneval päeval jaoskonnakomisjonidele, kus sedeleid arvestatakse hääletamistulemuste kindlakstegemisel § 41 lõigete 4–7 kohaselt.
[RT I 2006, 30, 231- jõust. 14.07.2006]

§ 49. Rahvusvahelistes või välisriigi vetes asuval Eesti riigilippu kandval laeval hääletamine

(1) Kui Eesti riigilippu kandval laeval on hääletajaid ning eelhääletamise päeval ja rahvahääletuse päeval asub laev rahvusvahelistes või välisriigi vetes, võib laeva kapten esitada Vabariigi Valimiskomisjonile taotluse laeval hääletamise korraldamiseks.

(2) Käesolevat seadust järgides korraldab laeval hääletamise laeva kapten kõige varem 30. päeval enne rahvahääletuse päeva. Hääletaja hääletab laeval § 35 lõikeid 3 ja 4 järgides. Hääletamistulemusi kindlaks tehes arvestatakse laeval antud hääled § 48 lõigete 1 ja 7 ning § 41 lõigete 4–7 kohaselt.

9. peatükk HÄÄLETAMISTULEMUSTE KINDLAKSTEGEMINE

§ 50. Hääletamistulemuste kindlakstegemine jaoskonnakomisjonis

(1) Jaoskonnakomisjon avab hääletamiskastid pärast hääletamise lõppemist. Avamise juures peab olema üle poole jaoskonnakomisjoni liikmetest.
[RT I, 11.07.2014, 1- jõust. 21.07.2014]

(2) Enne hääletamiskastide avamist loeb jaoskonnakomisjon üle ja kustutab kõik hääletajatele välja andmata jäänud hääletamissedelid ja hääletajate tagastatud rikutud hääletamissedelid. Hääletamissedelid kustutatakse sedeli nurga äralõikamisega.

(3) Enne hääletamiskastide avamist teeb jaoskonnakomisjon hääletajate nimekirja alusel kindlaks hääletajate arvu ning hääletamissedeli saamise kohta antud allkirjade ja märkuste alusel esialgse hääletamisest osavõtnute arvu ning edastab need viivitamata Vabariigi Valimiskomisjonile. Arvestada tuleb hääletajate nimekirja märkusi väljaspool elukohta eelhääletanud, elektrooniliselt hääletanud ja kodus hääletanud hääletanute kohta. Hääletajate arv kantakse vormikohasesse protokollis.

(4) Hääletamiskasti avades kontrollitakse sellel oleva pitsatijäljendi seisukorda.

(5) Kodus hääletanute hääletamissedelite välisküljele pannakse jaoskonnakomisjoni pitsati jäljend ning sedelid pannakse hääletamisruumis hääletanute hääletamissedelite hulka.

(6) Väljaspool elukohajärgset jaoskonda hääletanute hääletamissedelite välisküljele pannakse jaoskonnakomisjoni pitsati jäljend ning need sedelid pannakse koos eelhääletanute hääletamissedelitega rahvahääletuse päeval hääletanute sedelite hulka.
[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

(7) Jaoskonnakomisjon teeb kindlaks hääletamiskastides olnud sedelite arvu, sealhulgas kehtetute sedelite arvu, ning rahvahääletusele pandud küsimusele jaatavalt vastanud isikute ja eitavalt vastanud isikute arvu ning kannab need vormikohasesse protokollis.

(8) Hääletamissedel tunnistatakse kehtetuks, kui:

- 1) sellel ei ole jaoskonnakomisjoni pitsati kaht jäljendit;
- 2) sellel ei ole täidetud ühtegi vastuselahtrit või on täidetud mõlemad vastuselahtrid või
- 3) sellel on vastus parandatud.

(9) Hääletamissedel kehtib, kui sellel ei ole täidetud ühtegi vastuselahtrit, kuid hääletaja tahe on üheselt arusaadav.

(10) Hääletamistulemuste kindlakstegemise kohta koostatakse vormikohane protokoll. Protokollile kirjutab alla komisjoni esimees. Protokollile märgitakse selle koostamise kuupäev ja kellaaeg.

(11) Pärast hääletamistulemuste kindlakstegemist pakitakse kehtivad sedelid vastusevariantide kaupa. Eraldi pakkidesse pannakse kehtetud sedelid, hääletajatele välja andmata jäänud sedelid ja hääletajate tagastatud rikutud sedelid. Pakile märgitakse, millise jaoskonna sedelid, millised sedelid ja kui palju neid pakis on. Märkele kirjutab alla jaoskonnakomisjoni esimees.

(12) Hääletamissedelid, hääletajate nimekirjad, hääletamistulemuste protokollid ja komisjoni liikmete eriarvamused edastatakse viivitamata maakonna valimiskomisjonile.

(13) Hääletamistulemused tehakse jaoskonnakomisjonis kindlaks avalikult.
[RT I 2006, 30, 231- jõust. 14.07.2006]

§ 51. Eelhääletamisel antud häälte lugemine [Kehtetu - RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

§ 52. Alaliselt välisriigis elavate hääletajate hääletamistulemuste kindlakstegemine

(1) Alaliselt välisriigis elavate hääletajate häälte lugemist alustab § 48 lõike 4 kohaselt määratud maakonna valimiskomisjon rahvahääletuse päeval kell 19.00. Ümbrike avamise juures peab viibima vähemalt kolm maakonna valimiskomisjoni liiget, sealhulgas komisjoni esimees või aseesimees.

(2) Alaliselt välisriigis elavate hääletajate hääletamissedeleid sisaldavad sisemised ümbrikud avatakse ning hääletamissedelite välisküljele pannakse pitsatijäljend.

(3) Maakonna valimiskomisjon teeb hääletamissedelite alusel kindlaks hääletamisest osavõtnud alaliselt välisriigis elavate hääletajate arvu, kehtetuks tunnistatud hääletamissedelite arvu ning rahvahääletusele pandud küsimusele jaatavalt vastanud isikute ning eitavalt vastanud isikute arvu. Hääletamissedel tunnistatakse kehtetuks § 50 lõigete 8 ja 9 kohaselt.

(4) Alaliselt välisriigis elavate hääletajate hääletamistulemusi ei avaldata enne kella 20.00.

(5) Alaliselt välisriigis elavate hääletajate hääletamistulemuste kindlakstegemise kohta koostatakse vormikohane protokoll. Protokollile kirjutab alla komisjoni esimees. Protokollile märgitakse selle koostamise kuupäev ja kellaaeg.

(6) Alaliselt välisriigis elavate hääletajate hääletamistulemused tehakse kindlaks avalikult. Häälte lugemise juures viibiv isik peab täitma maakonna valimiskomisjoni liikme suulisi korraldusi. Häälte lugemise juures viibiv isik ei või häälte lugemise ruumi kaasa võtta sidevahendeid ega lahkuda sealt enne kella 20.00.
[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

§ 53. Hääletamistulemuste kindlakstegemine maakonna valimiskomisjonis

(1) Jaoskonnakomisjonidelt laekunud protokollide alusel teeb maakonna valimiskomisjon kindlaks hääletajate nimekirjadesse kantud hääletajate arvu, hääletamissedeli saanud hääletajate arvu, hääletamiskastides olnud sedelite arvu, sealhulgas kehtetute sedelite arvu, ning rahvahääletusele pandud küsimusele jaatavalt vastanud isikute ja eitavalt vastanud isikute arvu. Tulemuse kontrollimiseks loetakse hääletamissedelid üle.

(2) Kui hääletamissedelite ülelugemise teel saadud arvud erinevad jaoskonnakomisjoni protokollis olevatest, märgib maakonna valimiskomisjon oma protokollis lisa erinevused ning need tinginud asjaolud. Jaoskonnakomisjoni protokoll ei muudeta. Lõplike hääletamistulemuste kohta teeb otsustuse maakonna valimiskomisjon.

(3) Maakonna ning Tallinna ja Tartu linna hääletamistulemuste kohta koostab maakonna valimiskomisjon protokoll, millele kirjutab alla komisjoni esimees. Protokollile märgitakse selle koostamise kuupäev ja kellaaeg.

(4) Hääletamistulemused tehakse maakonna valimiskomisjonis kindlaks avalikult.
[RT I 2006, 30, 231- jõust. 14.07.2006]

§ 53¹. Elektrooniliselt antud häälte lugemine

(1) Elektroonilise hääletamise komisjon teeb elektroonilise hääletamise tulemused kindlaks rahvahääletuse päeval pärast kella 19.00.

(2) Häälte lugemise juures peab viibima vähemalt pool elektroonilise hääletamise komisjoni ning Vabariigi Valimiskomisjoni koosseisust, sealhulgas komisjonide esimehed või aseesimehed.

(3) Enne elektrooniliste hääle lugemist:

- 1) tühistab elektroonilise hääletamise komisjon Riigikogu valimise seaduse § 48⁷ lõigetes 4 ja 5 nimetatud teatise alusel elektroonilised hääled, mis on hääletamisedeliga hääletamisel muudetud;
- 2) eraldab elektroonilise hääletamise komisjon lugemisele minevad elektroonilised hääled hääletajate isikuandmetest.

(4) Vabariigi Valimiskomisjon avab elektroonilised hääled Riigikogu valimise seaduse § 48³ lõikes 3 sätestatud hääle avamise võtmega.

(5) Elektroonilise hääletamise komisjon teeb iga valimisjaoskonna kohta kindlaks:

- 1) elektroonilisest hääletamisest osavõtnud hääletajate arvu;
- 2) kehtetute elektrooniliste hääle arvu;
- 3) käesoleva paragrahvi lõike 3 punktis 1 sätestatud korras tühistatud elektrooniliste hääle arvu;
- 4) rahvahääletusele pandud küsimusele jaatavalt vastanud isikute ja eitavalt vastanud isikute arvu.

(6) Elektrooniline hääle, mis ei sisalda hääletaja vastust rahvahääletusele pandud küsimusele või ei ole Vabariigi Valimiskomisjoni kehtestatud vormi kohane, on kehtetu.

(7) Elektrooniliselt antud hääle lugemine on avalik. Hääle lugemise juures viibivad isikud peavad täitma elektroonilise hääletamise komisjoni liikmete suulisi korraldusi. Häätelugemise juures viibivad isikud ei või võtta ruumi, kus hääli loetakse, kaasa sidevahendeid ega lahkuda sealt enne kella 20.00.

(8) Hääletamistulemusi ei avalikustata enne kella 20.00.

(9) Elektroonilise hääletamise komisjoni esimees allkirjastab elektroonilise hääletamise tulemused.

(10) Elektroonilise hääletamise komisjon sisestab hääletamistulemused valimiste infosüsteemi viivitamata. [RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

§ 54. Hääletamistulemuste kindlakstegemine Vabariigi Valimiskomisjonis

(1) Kõigilt maakonna valimiskomisjonidelt saadud maakonna ning alaliselt välisriigis elavate hääletajate hääletamistulemuste protokollide ja elektrooniliselt hääletanud isikute hääletamistulemuste alusel teeb Vabariigi Valimiskomisjon kindlaks hääletajate nimekirjadesse kantud hääletajate arvu, hääletamisedeli saanud hääletajate arvu, hääletamisest osavõtnud hääletajate arvu, kehtetute hääletamisedelite arvu ning rahvahääletusele pandud küsimusele jaatavalt vastanud isikute ja eitavalt vastanud isikute arvu.

(2) Hääletamistulemuste kohta koostab Vabariigi Valimiskomisjon protokoll. Protokollile kirjutab alla komisjoni esimees. Protokollile märgitakse selle koostamise kuupäev ja kellaeg.

(3) [Kehtetu -RT I 2006, 30, 231- jõust. 14.07.2006]

(4) Hääletamistulemused tehakse Vabariigi Valimiskomisjonis kindlaks avalikult.

10. peatükk RAHVAHÄÄLETUSE KULUD

§ 55. Rahvahääletuse korraldamise kulud

(1) Rahvahääletuse ettevalmistamise ja korraldamise kulud kaetakse riigieelarvest.

(2) Vabariigi Valimiskomisjon koostab rahvahääletuse kulude eelarve projekti ja esitab selle Vabariigi Valitsusele valdkonna eest vastutava ministri kaudu. [RT I, 29.06.2014, 109- jõust. 01.07.2014, Vabariigi Valitsuse seaduse § 107³ lõike 4 alusel asendatud alates 2014. aasta 1. juulist „rahandusministri“ sõnadega „valdkonna eest vastutava ministri“.]

(3) Vabariigi Valimiskomisjon otsustab eelarve kulude jaotuse, lähtudes riigieelarves määratud eraldiste suurusel või Vabariigi Valitsuse eraldatud summade suurusel.

(4) Hääletajate arvestusega seotud kulud kaetakse riigieelarvest Siseministeeriumi eelarves selleks eraldi ettenähtud rahast või Vabariigi Valitsuse eraldatud summast.

(5) Välisriigis hääletamise korraldamisega seotud kulud kaetakse riigieelarvest Välisministeeriumi eelarves selleks ettenähtud rahast. [RT I, 11.07.2014, 1- jõust. 21.07.2014]

11. peatükk

KAEBUSED

§ 56. Kaebuse mõiste

Käesoleva seaduse tähenduses on kaebus maakonna valimiskomisjonile või Vabariigi Valimiskomisjonile esitatav käesoleva seaduse nõuete kohaselt vormistatud taotlus vaadata läbi ja tühistada valimiskomisjoni otsus või tunnistada seadusvastaseks valimiskomisjoni toiming.

§ 57. Kaebusele esitatavad nõuded

(1) Kaebus vormistatakse kirjalikult ning selles märgitakse:

- 1) selle organi nimetus, kellele kaebus esitatakse;
- 2) kaebuse esitaja nimi, postiaadress ja sidevahendite numbrid;
- 3) andmed vaidlustatava otsuse kohta või vaidlustatava toimingu kirjeldus;
- 4) selgelt väljendatud taotlus;
- 5) kaebuse põhistus;
- 6) kuupäev.

(2) Kaebusele kirjutab alla selle esitaja.

(3) Kui kaebus ei ole lõigete 1 ja 2 nõuete kohane või kui kaebus on esitatud §-des 58 ja 59 ettenähtud korda rikkudes, võib kaebuse saaja tagastada kaebuse esitajale seda läbi vaatamata.

§ 58. Jaoskonnakomisjoni toimingu peale kaebuse esitamise ja kaebuse läbivaatamise kord

(1) Kui huvitatud isik leiab, et jaoskonnakomisjoni toiminguga rikutakse tema õigusi, võib ta esitada kaebuse maakonna valimiskomisjonile.

(2) Kaebus esitatakse maakonna valimiskomisjonile lõikes 1 ettenähtud toimingu tegemisest alates kolme päeva jooksul.

(3) Maakonna valimiskomisjon vaatab kaebuse läbi ja teeb selle kohta otsuse kaebuse saamisest alates viie tööpäeva jooksul. Maakonna valimiskomisjon edastab otsuse kaebuse esitajale viivitamata.

[RT I, 11.07.2014, 1- jõust. 21.07.2014]

(4) Kaebus vaadatakse läbi avalikult. Maakonna valimiskomisjon teatab kaebuse esitajale kaebuse läbivaatamise aja ja koha.

(5) Maakonna valimiskomisjon teeb ühe järgmistest otsustest:

- 1) jätta kaebus rahuldamata;
- 2) kaebus rahuldada;
- 3) kaebus rahuldada osaliselt.

(6) Kui maakonna valimiskomisjon kaebuse rahuldab, võib ta otsustada teha § 18 lõikes 2 loetletud toiminguid.

[RT I 2006, 30, 231- jõust. 14.07.2006]

§ 59. Maakonna valimiskomisjoni otsuse või toimingu või elektroonilise hääletamise komisjoni toimingu peale kaebuse esitamise ja kaebuse läbivaatamise kord

[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

(1) Kui huvitatud isik leiab, et maakonna valimiskomisjoni otsuse või toiminguga või elektroonilise hääletamise toiminguga rikutakse tema õigusi, võib ta esitada kaebuse Vabariigi Valimiskomisjonile. Isik, kelle jaoskonnakomisjoni toimingu peale esitatud kaebuse maakonna valimiskomisjon rahuldamata jättis, võib kaebuse jaoskonnakomisjoni toimingu peale esitada Vabariigi Valimiskomisjonile.

[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

(2) Kaebus esitatakse vaidlustatava otsuse või toimingu teinud või vaidlustatud toimingu peale esitatud kaebuse läbi vaadanud maakonna valimiskomisjonile lõikes 1 ettenähtud otsuse või toimingu tegemisest alates kolme päeva jooksul. Maakonna valimiskomisjon edastab kaebuse omapoolse kirjaliku selgitusega viivitamata Vabariigi Valimiskomisjonile.

(2¹) Kaebus elektroonilise hääletamise komisjoni toimingu peale esitatakse Vabariigi Valimiskomisjonile käesoleva paragrahvi lõikes 1 ettenähtud toimingu tegemisest alates kolme päeva jooksul.

[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

(3) Vabariigi Valimiskomisjon vaatab kaebuse läbi ja teeb selle kohta otsuse kaebuse saamisest alates viie tööpäeva jooksul. Vabariigi Valimiskomisjon edastab otsuse kaebuse esitajale viivitamata.
[RT I, 11.07.2014, 1- jõust. 21.07.2014]

(4) Kaebus vaadatakse läbi avalikult. Vabariigi Valimiskomisjon teatab kaebuse esitajale kaebuse läbivaatamise aja ja koha.

(5) Vabariigi Valimiskomisjon teeb ühe järgmistest otsustest:

- 1) jätta kaebus rahuldamata;
- 2) kaebus rahuldada;
- 3) kaebus rahuldada osaliselt.

(6) Kui Vabariigi Valimiskomisjon kaebuse rahuldab, võib ta otsustada teha § 17 lõikes 2 loetletud toiminguid.
[RT I 2006, 30, 231- jõust. 14.07.2006]

§ 60. Valimiskomisjoni otsuse või toimingu peale kaebuse esitamine

(1) Kui huvitatud isik leiab, et jaoskonnakomisjoni või elektroonilise hääletamise komisjoni toiminguga, maakonna valimiskomisjoni otsuse või toiminguga või Vabariigi Valimiskomisjoni otsuse või toiminguga rikutakse tema õigusi, võib ta esitada põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse seaduses ettenähtud korras kaebuse Riigikohtule.

[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

(2) Kaebuse valimiskomisjoni otsuse või toimingu peale võib Riigikohtule esitada pärast asja lahendamist Vabariigi Valimiskomisjonis. Kaebus esitatakse Vabariigi Valimiskomisjoni kaudu Riigikohtule kolme päeva jooksul Vabariigi Valimiskomisjoni otsuse teatavakstegemisest või toimingu sooritamisest arvates.

§ 61. Hääletamistulemuste kehtetuks tunnistamine

(1) Kui Vabariigi Valimiskomisjon või Riigikohus on tunnistanud jaoskonna või maakonna või Tallinna või Tartu linna või riigi hääletamistulemused kehtetuks, määrab Vabariigi Valimiskomisjon uue rahvahääletuse päeva ja asjaomases jaoskonnas või maakonnas või Tallinna või Tartu linnas või riigis korraldatakse kordushääletamine. Rahvahääletuse tulemused tehakse kindlaks pärast kordushääletamise tulemuste selgumist. Hääletamistulemusi ei tunnistata kehtetuks, kui seadusrikkumine rahvahääletuse tulemusi oluliselt ei mõjuta.

(1¹) Kordushääletamist ei korraldata, kui Vabariigi Valimiskomisjon on tunnistanud elektroonilise hääletamise tulemused kehtetuks ja kutsunud elektrooniliselt hääletanuid hääletama rahvahääletuse päeval §-s 32 või 39 ettenähtud korras.

[RT I 2006, 30, 231- jõust. 14.07.2006]

(2) Kordushääletamise suhtes ei kohaldata §-des 33–38, 40 ning 7¹. ja 8. peatükis ettenähtut.

[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

11¹. peatükk VASTUTUS

[RT I 2006, 30, 231- jõust. 14.07.2006]

§ 61¹. Hääletamisedeli hääletamisruumist väljaviimine

(1) Hääletamisedeli hääletamisruumist väljaviimise keelu rikkumise eest – karistatakse rahatrahviga kuni 20 trahviühikut.

[RT I 2006, 30, 231- jõust. 14.07.2006]

(2) [Kehtetu -RT I, 12.07.2014, 1- jõust. 01.01.2015]

(3) Lõikes 1 sätestatud väärtetohtuväline menetleja on politseiasutus.

[RT I 2009, 27, 165- jõust. 01.01.2010]

12. peatükk RAHVAHÄÄLETUSE TULEMUSTE VÄLJAKUULUTAMINE

§ 62. Rahvahääletuse tulemuste kinnitamine ja väljakuulutamine

(1) Vabariigi Valimiskomisjon kinnitab rahvahääletuse tulemused oma otsusega pärast rahvahääletuse päeva, kuid mitte enne, kui maakonna valimiskomisjonile, Vabariigi Valimiskomisjonile ja Riigikohtule kaebuste esitamise tähtaeg on möödunud või kui nimetatud kaebuste kohta on tehtud lõplikud otsused.

(2) Paragrahvis 61 ettenähtud juhul kinnitab Vabariigi Valimiskomisjon rahvahääletuse tulemused pärast kordushääletamise päeva, arvestades käesoleva paragrahvi lõiget 1.

(3) Rahvahääletuse tulemused loetakse väljakuulutatuks päeval, mis järgneb Vabariigi Valimiskomisjoni lõike 1 või 2 kohase otsuse avaldamisele Riigi Teatajas.

§ 63. Rahvahääletusel vastuvõetud seaduse väljakuulutamine ja jõustumine

(1) Vabariigi Valimiskomisjon esitab rahvahääletusel vastuvõetud seaduse ja rahvahääletuse tulemuste kinnitamise otsuse Vabariigi Presidendile rahvahääletuse tulemuste väljakuulutamise päeval. Vabariigi President kuulutab seaduse välja viivitamata.

(2) Põhiseaduse muutmise seadus, mis on vastu võetud rahvahääletusel, jõustub seaduses eneses määratud tähtpäeval, kuid mitte varem kui väljakuulutamisest arvates kolme kuu pärast.

(3) Rahvahääletusel vastuvõetud muu seadus jõustub kümnendal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist, kui seaduses eneses ei ole ette nähtud teist tähtaega.

(4) Rahvahääletusele pandud muus riigielu küsimuses tehtud otsus jõustub rahvahääletuse tulemuste väljakuulutamise päeval.

§ 64. Riigikogu erakorraliste valimiste väljakuulutamine

Kui rahvahääletusele pandud seaduseelnõu ei saa poolthääle enamust, kuulutab Vabariigi President välja Riigikogu erakorralised valimised Riigikogu valimise seaduses ettenähtud korras, kui seaduseelnõu rahvahääletusele panemise otsuse teinud Riigikogu koosseisu volitused ei ole lõppenud.

§ 64¹. Hääletamisedelite ja hääletamisdokumentide säilitamine

(1) Maakonna valimiskomisjon säilitab hääletamisedelid ühe kuu jooksul rahvahääletuse päevast arvates. Pärast nimetatud tähtaja möödumist, kuid mitte enne, kui esitatud kaebuste kohta on tehtud lõplikud otsused, korraldab maakonna valimiskomisjon hääletamisedelite hävitamise ning dokumenteerib selle.

(2) Elektroonilise hääletamise komisjon säilitab elektroonilisi hääli ühe kuu jooksul rahvahääletuse päevast arvates. Pärast nimetatud tähtaja möödumist, kuid mitte enne, kui esitatud kaebuste kohta on tehtud lõplikud otsused, hävitab komisjon elektroonilised hääled, elektroonilise hääletamise süsteemis sisalduvad hääletajate isikuandmed ning elektrooniliste hääle avamise võtme.

(3) Hääletamistulemuste protokolle säilitatakse alaliselt. Hääletajate nimekirju säilitatakse püsivalt Rahvusarhiivis.

(4) Hääletamistulemuste protokollide ning muude hääletamisdokumentide säilitamise korra sätestab Vabariigi Valimiskomisjon käesoleva seaduse § 17 lõike 4 punktis 3 sätestatud määruses.
[RT I, 01.11.2012, 1- jõust. 11.11.2012]

13. peatükk RAKENDUSSÄTTED

§ 65. Elektroonilise hääletamise rakendamine

Elektroonilist hääletamist ei rakendata enne 2005. aastat.

§ 66. –§ 70.[Käesolevast tekstist välja jäetud.]